

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Octavum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

LIBER PRIMUS. 185

cis tantum magistro suo id officium non præstet discipulus, ubi non satis notum est eum esse discipulum, ne ex ipso opere existimaretur servus, cum alias, ubi notum est ipsum discipulum esse non vero servum, hoc etiam officium à discipulo præstari suo magistro velint. At Johannes Baptista, quo se magis deprimat, & Christum extollat, ne ad hoc quidem officium dignum se pronuntiat, ut solvat & exuat calceos ejus. Dictum Johannis Matthæus refert: *ὁ ἑὸς ἐμὶ ἰγὰνὸς τὸ ὑποδήμα* *βασιλέως.* Sed de eo loco intra

Matth. 3.
II.

lib. 2.
cap. 8.

CAPUT OCTAVUM.

Calceus immundissima pedum tutela. In eo tamen magnus olim luxus, præcipue fœminarum. Hebræorum mulieres iis luxuriasse multi observant ex Jes. 3. 18. מַדְּמַי an calcei? Multa & diversa istius vocis interpretamenta. מַדְּמַי ornamentum simile
com-

compedi. Talmudicorum & Maimonidis sententia. Compedes aureas in pedibus, iidem ut armillas in brachiis, in Oriente fœmina gestarunt. Quimos etiamnum obtinet. Periscelides in mundo muliebri apud Græcos & Romanos. De periscelidibus loca Seneca, Plinii, Petronii, Manilii, cum Salmasio & Ferrario explicata. A Rubenio dissensum. Locus Jesh. 3. 16. exponitur. Petronii Satyricon quatuor locis emendatum.

I.

Tert. de
Pal. cap. 5.
& ibid.
Salm.

QUAMVIS calceus immundissima pedum tutela sit ex sententia Tertulliani, ut pote qui pulvere & luto sæpe est sordidus, quod eleganter exprimit Querolus non Plautinus, apud virum incomparabilem Claudium Salmasium:

Sume

LIBER PRIMUS. 187

*Sume laneos cothurnos, semper restuos
calceos,*

*Quos pluvia solvat, pulvis compleat,
cænum & sudor glutinet.*

*Sume calceos humili fluxos tegmine,
Quos terrarevocet, fraudet limus con-
color.*

Magnus tamen in calceis fuit ve-
terum luxus. Præcipue inter mu-
lieres, uti hoc genus est ad super-
biam proclive, pompa in calceis
olim summa fuit. Perstrinxerunt
hoc vitium patres antiquissimi,
Tertullianus, & Clemens Ale-
xandrinus. Videri etiam possunt
quæ collegerunt viri eruditissimi
Nicolaus Serrarius, Benedictus
Balduinus, & Philippus Rubenius.

II. Si multis sacrorum volu-
minum interpretibus fides, etiam
mulieres Hebræorum veterum,
& præcipue virgines, luxum non
mediocrem in calceis posuerunt.
Perstringit Jesaias seculi sui vitia,
atque inter alia quæ Deum abla-
turum dicit, תפארת העכסם com-
memorat, quæ ornamenta calceo-
rum multi interpretantur. Ita Chal-
dæus habet תפארת מכני, quod
est

Tert. de
cultu
Fœm.
cap. 7.
Clem.
Alexand.
Pædag.
l. 2. c. 11.
Ser. in
Iudith
cap. 10.
Bald.
cap. 6.
Rub. Elert.
l. 2. c. 14.

Ies. 3. 18.

Abarb. ad
h. l.

est, uti Vulgatus reddit, *ornamentum calceorum*. Abarbanel existimat, filias Zion, eo quod emuisse dicantur, altis usas fuisse calceis, ad magnitudinem staturæ corporis conciliandam. Quod etiamnum solemne esse apud Venetos, atque inde natum dicterium facetum & falsum viri maximi Julii Cæsaris Scaligeri in Italicas mulieres & earum maritos, quos *uxorum suarum dimidium in lectis genialibus amplecti, altero earum dimidio cum calceis deposito*, dixit, videre est apud elegantissimum Balduinum. Imo ex R. Jischak addit Abarbanel, *quod calceamentis suis indiderint myrrham & balsamum, & conculcaverint in pavimento*. Ex recentioribus quoque complures *ornamenta calceorum* exponunt.

Bald. de
Cal. Ant.
pag. 147.

Abarb. ad
h. l.

III. Non mirum multos interpretes in hanc sententiam adductos, cum vox כַּלְעַי sit obscura, & ab omni tempore varie reddita. LXX. habent: $\tau\eta\nu\ \delta\epsilon\zeta\alpha\nu\ \tau\epsilon\ \iota\mu\epsilon\tau\omicron\upsilon\mu\epsilon\varsigma\ \alpha\upsilon\tau\alpha\nu$. Abarbanel etiam monet filias Zion pedibus suis induxisse כַּלְעַי , quarum agitatione tanto melius audirentur, aut quod portaverint mundum pretiosum

tiosum in pedibus suis, è gemmis scilicet aut margaritis, ac motu suo pedem pedi alliserint, ut hac ratione monilium sonantium perciperetur strepitus. Placuit hoc Kimchio, qui **כפס** vult fuisse crepitacula tinnientia, quæ mulieres in pedibus gestarunt. Meminit hujus sententiæ Franciscus Vatablus: *Alii volunt ornamentum pedum fuisse, non ab simile illi, quo utuntur mulieres Hispanæ, quæ crepidas gestant cum tintinnabulis dum saltant.* Eam amplectitur vir illustris Hugo Grotius. Sed **כפס**, ut docent nos Hebræi, erant crepitacula in pedibus mulierum, quibus inter saltandum utebantur. R. Levi Ben Gerson: **הכפס חם** כמו תכשיטין נושאות אותן ברגליהן כאמר **אכפס** *Achasim sunt sicut ornamenta, quas gestant mulieres in pedibus suis, juxta id quod dicitur, & in pedibus suis* **הכפסנה**. Alludit ad ea verba, quæ paulo superius apud Prophetam nostrum occurrunt. Magnus Theologus Franciscus Junius ornamenta vult fuisse cruralia, quibus veluti compedibus, utriusque cruri alligatis, discerent modificare gressus. Præi-
verunt

Kimchi ad
h. l.

Vatabl. ad
h. l.

Grotius ad
h. l.

R. Levi ad
Prov. 7. 22.

Jun. ad h. l.

Talm. in
Schabbat.

Merc. ad
Thesau.
Pagn.

Buxt. Lex.
Hebr.
Cocc. Lex.
Hebr.
De Dieu
ad h. l.

verunt viro magno Talmudici, qui hæc ornamenta gestare consuevisse Hebræorum puellas volunt, ne passus facerent majores, & detrimentum accederet earum virginitati. Belgæ reddiderunt *het ciraat der coussbanden*, nescio quos infelices interpretes secuti. Johannes Mercerus, Hebraicę literaturę magnum decus, ex quorundam sententia tradit fuisse mera ornamenta, instar compedium, quibus ornabantur. *Periscelides* reddunt viri doctissimi Buxtorfius & Coccejus, quam interpretationem alii quoque amplectuntur, inprimis vir summus Ludovicus de Dieu.

IV. Horum sententia sola vera est, cum evidentibus rationibus ostendi possit **כַּדְּעַי** nihil aliud quam *compedes* sive *periscelides* esse, qua sin cruribus mulieres gestarunt, ut cadere necesse sit omnium interpretum conjecturas, & maxime eorum, qui vocem **כַּדְּעַי** de *calceamentis* acceperunt. **כַּדְּעַי** *compedem* notare minime est dubium. In Salomonis Proverbiis ea vox occurrit hoc significatu: **וְכַדְּעַי אֵל מוֹסֵר אָוִל** & *tanquam in compede ad casti-*

Prov. 7.22.

casti-

castigationem stulti. Qui meretricem sequitur, à Salomone cum bove comparatur, qui ad macellum ducitur, & cum stulto, qui in vincula sive compedes se implicat.

A עכס, quod *compedem* notat, est plurale עכסים, quod nihil aliud quam *compedes* significare potest.

Cum vero עכסים sint inter mulierum ornamenta, quid aliud intelligemus quam ornamentum, quod similitudinem compedum habet?

Vidit hoc Aben Ezra, qui nota-

vit *העכסים דומים לכבל* *Aschafim similes esse compedi.* Neque abludunt

Talmudici, qui pariter *כבלים* appellent, & disputant an sit licitum

cum eis egredi in Sabbatho. Quid autem sint *כבלים* in Gemara tradi-

tur: *Catenulae videlicet aureae, quibus pedes ligabant puellae, ne nimis latos facerent passus.* Quod etiam

in Glossa, & in libro suo *Jad Chazaka* Rabbiorum doctissimus

Moses ben Maimon scribit. Qua in re, uti vanum atque futile est

quod de *כבלים* tradunt Talmudici, eum in finem gestatas fuisse ab

Hebræorum puellis, ne passus facerent majores, & detrimentum

accede-

Aben Ezra
ad. h. l.
Talm. in
Schabbar.
& in Gem.
cap. 6.

Maim. in
Glossa, &
Iad Chaf.
Tract. de
Sab. cap.
10.

Maim. in
Glossa ad
Tract.
Sabbat.
cap. 6,

accederet earum virginitati, ita recte notatum credo, catenulas aureas sive compedes fuisse. Quod Maimonides confirmat, qui ornamentum pedum fuisse putat, quales armillæ fuerunt brachiorum. כבלים *Kebalim* sunt *Achasim* ad formam armillarum. Scilicet *Kebalim*, qua voce Talmudici utuntur pro pedum ornamento, cum quo fas non est egredi Sabbatho, idem cum *Achasim* esse observat, & in modum armillarum fuisse. E quibus colligere proclive est, עכסים nullum aliud fuisse ornamentum, quam compedum aurearum, quas in cruribus gestabant mulieres.

V. Hoc fiet longe verifimilius, si attendamus jād morem veterum, qui non in Oriente tantum, verum etiam apud Græcos atque Romanos fuit, ut mulieres aurea vincula vel compedes in cruribus gestarent. In Oriente, uti magnus olim fuit armillarum usus, qui jam invaluerat ætate Abrahami, ita עכסים, hoc est aureas compedes instar armillarum, in pedibus mulieres habuerunt. Quod quidem

Gen. 24.
20.

quidem olim in Oriente tam frequens fuit, ut etiam nunc hic mos obtineat. Monuit id ex ore viri cl. Iacobi Golii vir summus Ludovicus de Dieu. Postquam eorum recitasset sententiam qui *פדסל* *periscelides* volunt, hæc subjungit. His assentimur, postquam à doctissimo viro D. Golio, qui per Orientem peregrinatus est, accepimus, usitatum etiamnum esse in Oriente in opulentioribus familiis, ut infantum pedes circa talos laminis aureis unius aut duorum digitorum, interdum & quatuor ubi adultiores sunt, latitudine, tanquam compedibus concludantur, non ad tinnitum faciendum, neque ad gressus modulandos, sed solius ornamentis & opulentiae testandae gratia, ut & Propheta hic vocat *פדסל* *ornamentum compedum*. Neque sunt compedes quibus pes. pedi alligatur, ut cum equi aut muli tolluntur incedere docentur, ut volebat D. Funius, sed singula compes singulo pedi aptatur seorsim, eumque ambit. Apud Græcos etiam earum usum frequentem fuisse Pollux docet, apud quem *ἐν γυναικείῳ κόσμῳ* in mundo muliebri ponuntur: *περισφύερα*, *περ-*

De Dieu
ad h. l.

Pol. lib. 23
cap. 16.

Nigrōn. de
Caliga
pag. 12.

Schol.
Horat. ad
lib. I.
Ep. 17.

Salm. ad
Lampridii
Alex. Sev.

Sen. in
Hyp.
A.G. I.
§s 321.

περίδες, περιπέζια & tandem περι-
κελίδες. *Periscelides* vero sunt, ut
in Glossis est, *Ornamenta vel cir-
culi aurei crurum muliebrium*. Omnes
enim errant qui *periscelides* femo-
ralia putant. Ita Julius Nigronus.
Nam etsi περίλος sit crus, unde peri-
scelides; tamen non tibialia dicuntur
periscelides, sed femoralia. Omnino
perperam, cum *periscelides* nihil
aliud sint quam ornamenta crurum
muliebrium. Quomodo & Hora-
tii Scholiastes ad hæc verba:

*Nota refert meretricis acumina, sæpe
catellam
Sæpe periscelidem raptam sibi stentis ———*

Perisceledem interpretatur: Orna-
mentum pedis circa crura. Maximus
Salmasius *periscelidem* describit
vinculum aureum, quod in cru-
ribus gestabant mulieres solæ, at-
que hæc verba Senecæ de *perisce-
lide* interpretatur, ubi Herculi
apud Omphalem agenti tribuitur,
quod

*Crura distincto religavit auro
Luteo plantas cohibente focco.*

Quæ

LIBER PRIMUS. 195

Quæ magnus Casaubonus, eum- Casaub. ad
que secuti Thomas Dempsterus, Suet. Aug.
Benedictus Balduinus, & alii non- c. 82.
nulli, de fasciis cruralibus non Dempst. ad
recte acceperunt, cum nunquam Rosin.
annulus aut vinculum aureum Pag. 433.
fascia dicatur. Rectissime sane: Bald. de
Calc. Ant.
cap. 16.

Crura distincto religavit auro,

non nisi de *periscelide* capi potest,
quæ vincula sive compedes ex auro
fuerunt, quibus sibi mulieres or-
namenti gratia crura vinciebant,
& armilla cruralis potius dicere-
tur quam fascia, uti monuit ὁ πόντος.
Id enim ostendunt Senecæ verba
præcedentia:

*Passus aptari digitis smaragdos,
Et dari legem rudibus capillis.*

Scilicet post ornatum digitorum
atque capillorum, addit:

Crura distincto religavit auro,

ut significet aureas compedes sive
periscelides inter pedum ornamenta
fuisse. De iisdem Octavius Ferrar. de
rius, decus sui Paravii, hunc lo- Re Vest.
cum Plinii exponit. *Habeant fœ-* P. I. l. 3.
minæ in armis, digitisque totis, col- c. 17.
lo, Plin. lib.
33. cap 3.

lo, auribus, spiris: discurrant catena
perlatera, & inserta margaritarum
pondera è collo dominarum pendeant:
etiamne pedibus induitur, atque in-
ter stolam plebemque hunc medium fo-
eminarum equestrem ordinem facit. Hæc
videlicet postrema verba de peri-
sceliis & aureis pedum vinculis in-
terpretatur. Aliter quidem de hoc
loco disputat vir politissimus Al-
bertus Rubenius, atque hæc pe-
dum vincula ansas sive obstrigilla
solearum fuisse putat, quæ ex auro
erant. Sed hæc castigavit Octa-
vius Ferrarius, maxime cum in re
simili dicat Plinius: *Argentum suc-
cedit ex re aliquando & auro, luxu
fœminarum plebis, compedes sibi ex eo
facientium, quas induere aureas mos
tritior vetat.* Quem locum frustra
doctos viros calceorum ornatum
explicare contendit, cum de cru-
rum vinculis Plinius loquatur,
quæ argentea à plebe gestata in-
nuit, cum jam aurea fastidiri cæ-
pissent. Cui expositioni Octavii
Ferrarii eo lubentius accedo, quia
Plinius hæc ornamenta *compedes*
vocat, eodem modo uti Hebræi
תבלין appellant, quæ vox eorum
lingua

Rub. de
Re Vest.
l. 1. c. 16.

Fer. in
Analect.
cap. 21.
Plin. lib.
33. c. 12.

lingua *compedem* notat. Cum Ferrario de his *periscelidibus* etiam caperem Petronii & Manilii loca, quæ Albertus Rubenius itidem de ansis sive obstrigillis accepit. Mulierem omnibus simulacris emendatiorem ita Petronius describit:

Jam mentum, jam cervix, jam manus, jam pedum candor intra auri Petron in Satyr.

gracile vinculum positus, Parium marmor extinxerat. Sane auri gracile vinculum ego nihil aliud fuisse quam *periscelidem* puto. Manilius Manil. vero inter alia ornamenta recenset: lib. 5.

Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla.

Quem locum non Rubenius tantum, verum etiam alii homines eruditissimi de ansulis sive obstrigillis interpretati sunt. Mihi vero de aureis pedum vinculis sive *periscelidibus* intelligendum esse præcedens versus ostendere videtur:

Perque caput ducti lapides, per colla manusque.

VII. Docere hæc possunt quid Propheta velit, cum paulo ante

I. 3.

in.

Is. 3. 16.

in filiabus Zion culpet צַרְפָּלִיָּהוּ
וְהַעֲבָדוֹת, quæ verba variè reddunt interpretes, ut solet fieri in vocibus quæ tantum semel aut raro reperiuntur. Nulli dubium esse potest cum צַרְפָּלִיָּהוּ sit *compes*, h. e. ornamentum instar *compedum* quod in cruribus mulieres habuerunt, quin verbum inde deductum *compedes gestare*, vel *compedibus vincire* notet. Ut omnino sit, & *in pedibus compedes gestant*. Quod quidem cum tota orationis serie optime convenit. Sed hoc præter viros summos Buxtorfium, Coccejum, de Dieu, & complures alios, etiam rectissime monuerunt accuratissimi Belgæ interpretes, quorum hæc est nota: *Maar de meeste en voornaamste verstaan 't van kostelijke boeykens, of verçierselen aan de voeten, hebbende het fatsoen van boeykens. h. e. Sed plurimi & præcipui intelligunt de pretiosis compedibus, aus ornamentis pedum, quæ habebant formam compedum. Quod tamen in versione sua non expresserunt, in qua habent: En als of hare voeten gebonden waren, hoc est, & quasi pedes earum vincti essent. Vertendum:*

Buxt. &
Coccc. in
Lex. Hebr.
de Dieu ad
h l. &
Belgæ.

dum: *En dragen boeykens, of ringen, aan hare voeten, hoc est, gestant compedes vel annulos in pedibus.*

VIII. Quæ de aureis compedibus, five pedum ornamentis, quæ *periscelides* vocantur à priscis scriptoribus, disputata sunt, in memoriam mihi revocant *perystilii* vocem, quam non ineptè mihi videor Petronio reddidisse, cujus locus vulgo corruptissime legitur. In medio ferè Satyrici Lycas somnium suum narrat: *visum sibi esse* Petron.
Satir.
*Priapum secundum quietem dicere, Eucolpion, quem quæris, scito à me in navem tuam esse perductum: Tryphæna vero respondet, putes nos una dormiisse, nam & mihi simulachrum Neptuni, quod * Baistor asylo notaveram, videbatur dicere, in navi Lycaæ Gitona invenies. Viros eruditissimos torquent verba mendosa, quod * Baistor asylo notaveram. Illustrissimus Josephus Scaliger legendum censet, Quod Bais cestro ac stylo notaveram. Bourdelottius dubitanter, quod Bais ter asylo notaveram. Gonsalvus vero, nobilis Hispanus: Quo Deo nuncupata vota*

Bais ter stylo notaveram. Miror profecto tot doctos homines, qui Petronium recensuerunt, latere potuisse, legendum: *Quod Bais in perystylio notaveram.* *Peristylum* locum esse columnis cinctum, quales solent esse ambitus atriorum in magnatum ædibus, & olim fuerunt omnium templorum, nemo ignorat. Usus ea voce Suetonius: *Æstate apertis cubiculi foribus, æ sæpe in peristylio, saliente aqua, atque etiam ventilante aliquo, cubabat.* Quam conjecturam jam dudum probavi viro ingenio & doctrina recondita in primis hujus seculi conspicuo, Johanni Georgio Grævio, cujus judicio multum tribuo. Sed & alia, quæ eo tempore in Petronii Satyrico emendabam, magno doctore nostro placuerunt. Non multo post pro eo quod vulgo legitur: *Utinam quidem sufficeret largior scena &c. non me Hercules pœnam istam differrem:* Palmerius, Pithæus, Guilhelmius, Fr. Daniel, & Janus Douza legunt, *peram istam differrem.* *Pera* autem ipsis est Græcorum *περα*, tentamentum sive experimentum, ut *peram istam*

not.

Suet. in
Aug.
cap. 82.

non differrem, sit, non differrem
 experiri. Mihi vero legendum
 videbatur, *Non me Hercules peram
 istam diu ferrem*, hoc est, cito
 abjicerem istam peram mendico-
 rum gestamen. Quam conjectu-
 ram sequentia confirmant; *Sed con-
 tinuo vos ad magnas opes ducerem.*
 In elegantissimo carmine de Bello
 Civili, inter seculi sui luxum re-
 censet, quod

Ms 33v

— *Siculo Scarus æquore mersus
 Ad mensam vivus perducitur, inque
 Lucrinis
 Eruta littoribus vendunt conchylia
 cænas.*

Vir eximius & singularis eruditio-
 nis Hadrianus Junius, pro *vendunt*
 legit *condunt*. Sed id merito Col-
 ladonius improbat, qui tamen in-
 epte retinet *vendunt*, & explicat
pretiosas faciunt. Neque melius
 vir plurimæ lectionis Caspar Bar-
 thius, qui hæc verba declarat:
*Totarum cænarum pretiis conchylia
 comparantur*. Mihi legendum vi-
 debatur *tendunt*. *Tendunt conchy-
 lia cænas*, est *extendunt*, diutius
 protrahunt, scilicet

I 5

Uz

Ut renovent per damna famem. —

quod mox subjungitur. Vitium quoque mihi deprehendere visus sum, interpretibus non animadvertum, non procul ab initio Satyrici. Narrat auctor lepidissimus, *Eucolpium cum Aschylo* deficiente jam die venisse in forum, raptumque latrocinio pallium detulisse, *cujus extremam laciniam cum cæpissent concutere, si quem forte emptorem splendida vestis posset adducere, rusticum quendam accessisse, qui diligentius considerare pallium cæpit. Aschyton vero cum supra humeros rustici contemplationem injecisset, animadvertisse eum ipsum esse, qui tuniculam in solitudine invenerat, eamque adhuc intactis aureis plenam esse, & Eucolpio indicasse thesaurum illum reddisse. Quem cum Eucolpius legibus repetere vellet, Aschyton contra leges timuisse, cum illos eo loco nemo novisset. Itaque Aschylo plane placuisse, ut emerent, cum longe foret consultius parvo ære thesaurum comparare, quam in ambiguum litem descendere. Sed cum præter unum dupondium sicilicumque, quibus*
lupinos

lupinos destinaverant mercari, nihil ad manum esset, ne interim præda discederet, vel minoris pallium addicere voluisse, ut pretium majoris compendii leviolem faceret jacturam. In postremis verbis mendum latere mihi visum est, & scribendum: Ut pretium majoris compendii levior faceret jactura. Hoc enim dicit Petronius, illis placuisse pallium minoris addicere, id est minori pretio quam justum erat vendere, ut levior jactura in pallio, pretium faceret majoris compendii, h. e. pecuniam suppeditaret qua majus lucrum facerent, id est illam tuniculam, intactis aureis plenam, possent emere. Sed hæc præter institutum & pensum nostrum, ad quod nos revocamus.

CAPUT NONUM.

Lunula Patritii calcei apud Romanos ornamentum. Hebræorum foeminas lunulis calceos ornasse conjicit Balduinus ex Jes. 3. 18. Error Balduini & Vulgati interpretis. Frequens in